

## **PANDEMİ (COVID 19) ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİ VE UZAKTAN EĞİTİM DENEYİMİ**

Ayla AVCI\*

### **ÖZ**

Tüm dünyayı etkisi altına alan ve salgın dönemi olarak ilan edilen Covid 19, toplumun her kesimini etkilediği gibi üniversite öğrencilerini de sosyal, psikolojik ve ekonomik olarak etkilemiştir. Bu dönem üniversite eğitimlerini internet ortamında alan, sosyal çevresinden uzak kalan ve aileleriyle birlikte yaşamak durumunda olan gençler için zor günlerin başlangıcı olmuştur. Pandemi dönemi, gelecek kaygısı, aile ve sevdiklerini kaybetme korkusu, stres gibi duygusal olarak kalıcı etkiler yaratacak sorunlar yaşamalarına neden olmuştur. Kriz dönemlerinin en önemli özelliği fırsata çevrilebilir olmasıdır. Toplumun geleceğinin güvencesi üniversite öğrencilerinin sorunları ve çözüm yöntemleri araştırılması gereken önemli bir konudur. Bu araştırmada, olumsuz koşullar altında eğitimini sürdüren üniversiteli gençlerin uzaktan eğitim deneyimlerini, yapılan akademik çalışmalar çerçevesinde analiz etmek ve uzaktan eğitimin çeşitli yönlerini ortaya çıkarmak amaç edinilmiştir.

**Anahtar Kelimeler:** Covid 19, Uzaktan Eğitim, Üniversite Öğrencisi.

### **PANDEMIA (COVID-19), UNIVERSITY STUDENTS AND DISTANCE EDUCATION EXPERIENCE**

#### **ABSTRACT**

Covid 19, which has affected the whole world and has been declared as an epidemic period, has affected university students socially, psychologically and economically as it affects every part of the society. This period was the beginning of difficult days for young people who take their university education on the internet stay away from their social environment and have to live with their families. The pandemic period caused them to experience long-lasting emotional problems such as anxiety for the future, fear of losing their family and loved ones, and stress. The most important feature of crisis periods is that it can be turned into opportunities. The assurance of the future of the society is an important issue that needs to be researched on the problems of university students and their solution methods. In this study, it is aimed to analyze the distance education experiences of university students who continue their education under adverse conditions within framework of academic studies and to reveal various aspects of distance education.

**Keywords:** Covid 19, Distance Learning, University Students.

**Atf Bilgisi:** AVCI, A. (2021). Pandemi (Covid 19), Üniversite Öğrencileri ve Uzaktan Eğitim Deneyimi, *HABITUS Toplumbilim Dergisi*, (2), 71-83.

**Citation Information:** AVCI, A. (2021). Pandemia (Covid-19), University Students and Distance Education Experience, *HABITUS Journal of Sociology*, (2), 71-83.

Başvuru / Received: 14 Ocak 2021 / 14 January 2021.

Kabul / Accepted: 25 Mart 2021 / 25 March 2021.

Derleme Makale / Review Article.

### **GİRİŞ**

Gelecekte neler yaşanacağını bilememek insanların en önemli kaygılarından. Genel olarak bireyler, gelecekte olumsuzlukları yaşayacağını bilmek daha iyidir düşüncesindedir. İnsanoğlunu tarih boyunca düşünceye ve keşfe sevk eden şeyin belirsizliği kaldırma güdüsü olduğu, bu güdünün de sosyal kurumları, bilimi, teknolojiyi ortaya çıkardığı belirtilmiştir (Cüceloğlu 2017).

---

\* İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İşletme Bölümü Doktora Öğrencisi. E-mail: [ayla.avci@std.izu.edu.tr](mailto:ayla.avci@std.izu.edu.tr)  
ORCID Numarası: 0000-0002-1871-4090

Bireylerin en önemli kaygılarından biri gelecek kaygısıdır. Geleceğin olumsuzluklar getireceği kaygısı, bireyleri umutsuzluğa sürükleyebilmektedir (Eryılmaz 2018).

Toplum Gönüllüleri Vakfı'nın Türkiye'deki 73 ilden 607 genç bireyin katılımıyla gerçekleştirilen Koronavirüs salgın döneminde yapılan araştırmada, gençlerin %81 gibi bir oranla psikolojik ve duygusal açıdan süreçten olumsuz olarak etkilendiğini belirtmiştir. Aynı araştırmada gençlerin, gelecek beklentisi, ekonomik durumlarının da olumsuz olarak değerlendirildikleri bulgusu elde edilmiştir (TOG 2020).

Kör vd. (2013)'nin Kırıkkale ve Hitit Üniversitelerindeki örgün ve uzaktan eğitim gören öğrenciler ile yapılan araştırmada yer ve mekân sınırlaması olmadan yapılan uzaktan eğitimin, derslerde animasyon, video ve simülasyon gibi araçlar sayesinde öğrencileri daha fazla konuya dahil ederek eğitimin daha verimli hale getirdiğini belirtilmiştir.

Pandemi süreci tüm dünyada ekonomik krizlerin yaşanacağını öngörüldüğü ve üretimin ön plana çıktığı bir döneme girildiği gerçeğini ortaya çıkarmıştır. Bu nedenle uzaktan eğitim üniversite öğrencilerine hem çalışıp hem de öğrenim görme kolaylığı ve imkânı sağlaması bakımından irdelenmesi gereken bir konudur.

Araştırmanın amacı, üniversite düzeyinde yapılan örgün eğitim ve uzaktan eğitim maliyetlerinin araştırmalar ışığında değerlendirilmesidir.

### **Örgün Üniversite Eğitiminin Mali Tablosu**

Üniversite öğrencilerine yönelik olarak yapılan bir araştırmada (tablo1), örgün üniversite öğrencilerinin barınma hariç aylık 457,69 TL masrafı olduğu belirlenmiştir (Acaroğlu vd. 2018).

**Tablo 1: Örgün Üniversite Öğrencilerinin Aylık Giderleri**

<b>MASRAF ADI</b>	<b>GİDERLER</b>
<b>Ulaşım</b>	0-75 TL
<b>Barınma</b>	611-770 TL
<b>Isınma</b>	75-150 TL
<b>İletişim</b>	41-75 TL
<b>Giyim</b>	76-150 TL
<b>Eğlence</b>	148, 90 TL
<b>Kırtasiye</b>	82,22 TL
<b>Yiyecek/İçecek</b>	226,57 TL
<b>Toplam Barınma Hariç</b>	457, 69 TL

**Tablo 2:** Öğrencilerin Aylık Gelir Miktarı

Öğrenci Gelirleri	Öğrenci Sayısı	% Oranları
300 TL ve daha az	88	14,1
301-500 TL arası	246	39,3
501-700 TL arası	109	17,4
701-900TL arası	86	13,7
901 TL ve daha fazla	97	15,5
<b>Toplam</b>	<b>626</b>	<b>100</b>

**Kaynak:** (Arslan 2016)

Tablo 2’de yer alan gelir miktarları, üniversite öğrencilerinin beyanlarına göre okul ve kurum bursları, aile harçlıkları ve çalıştıkları yerden aldıkları aylık ücretler çerçevesinde belirlenmiştir (Arslan 2016).

Yapılan bir araştırmaya göre Türkiye’deki ailelerin %83’ü, üniversite eğitimi gören çocuklarının masrafını üstlenerek beklediklerinden daha fazla eğitim harcamalarını da karşılamak zorunda kalmaktadır. Bunun yanında bir kısım öğrencide eğitim masrafına katkı amacıyla ek işlerde çalışmaktadır (Yenel 2018).

İstanbul, Ankara ve Kocaeli illerindeki üniversitelerdeki öğrencilerle yapılan anketlerde, üniversite okuyanların %35,8’inin çalışmakta olduğu belirlenmiştir. Üniversite öğrencilerinin %15,1’i sayım işi, komi gibi görevlerde çalışırken, %14’lik kısmı da yarı zamanlı işlerde çalışmaktadır. %5,8’i üniversitede aktif üniversite öğrencisidir fakat yalnızca sınavlara katılarak tam gün olarak işlerde çalışmaktadır (Gider 2018).

Ülke ekonomilerinin tüketim değil üretim odaklı olması önemlidir. Bu noktada özellikle gençlerin ülke ve ailelerine ekonomik katkı sağlamak amacıyla eğitimlerinden arta kalan zamanlarını çalışarak geçirmeleri maddi ve manevi olarak olağanüstü durumların yaşandığı dönemleri da rahat geçirmelerini sağlayacaktır.

Mesleki döngünün, seçim ve başlama, uyum, devam ve emeklilik gibi dört aşaması bulunmaktadır. Seçim ve başlama dönemi, bireye yeni rol ve sorumluluklar yükler. Bu dönem yarı zamanlı geçici işlerden farklıdır. İşin gereklilik, yeterlilik ve beklentileri farklıdır. Birey işe başlamada problemlerle karşılaşabilir. Uyum süreci ise, meslek kimliğinin oluştuğu dönemdir. Bu noktada kişi işten atılabilir, yeni arayış içine girebilir ve uzun yıllarını alabilir. Alt kademedan başlayarak çiraklıktan ustalığa, beyaz, mavi yakalı olarak iş dünyasına atılır. Devam süreci ise, bireyin 30’lu yaşlardır ve meslek oluşur. Vasıflı işçiler profesyonel ve yöneticilerden daha fazla para kazanabilirler. Son olarak emeklilik döneminde ise üretken insanlar yaratıcılıklarını uzun süre sürdürebilirler (Çelen 2011).

Üniversite okuyan gençlerin aynı zamanda iş deneyimlerinin de olması gelişimleri açısından oldukça önemlidir. ABD 1000 üniversiteyi kapsayan ve öğrencilerin hem staj yapmalarını hem de para kazanmalarını amaçlayan işbirlikçi bir program hazırlamıştır. Üniversite ikinci sınıf itibarı ile başlatılan bu programla öğrenciler, alanlarıyla ilgili karar verme tecrübesi elde etmektedir (Santrock 2017). Hem eğitim hem de iş deneyimi olan bireyler kriz dönemlerini de daha az duygusal sorunlarla atlatabilirler. Bu durum, gençlerin erken dönem iş deneyimi edinerek gereken dönemlerde daha kolay iş bulmalarına yardımcı olmaktadır.

Koronavirüs salgınının negatif etkilerinden biri de öğrenci mezuniyetlerin de gecikme olmasıdır. Yaşanan aksaklıklar, öğrencinin psikolojik durumları nedeniyle geciken mezuniyet, iş gücü piyasası ve ailelerin gelir kaybı yaşamasına sebep olmaktadır (Aucejo vd. 2020). Yapılan araştırmada üniversite öğrencilerinin % 66'sının aile gelirlerinin azaldığı ya da aile fertlerinden işsiz kalanların olduğu belirlenmiştir (odtümist.org 2020).

### **Üniversite Öğrencilerinin Aile Yanı, Yurt Yaşantısındaki Durumları**

Türkiye'deki yükseköğretim öğrenci sayısı, 7 milyon 940 bin 133 olarak belirlenmiştir (Kalyoncuoğlu 2020). Türkiye'de 2019-2020 yılında sadece 773 Kredi ve Yurtlar Kurumunda kalan toplam üniversite öğrenci sayısı 678.763 kişi olarak belirtilmiştir (unibilgi.net). Bu rakamlara özel yurt ve üniversite yurtlarına kalan öğrenciler de eklenmektedir.

ABD, Birleşik Krallık, Almanya, Avustralya, Malezya, Güney Kore gibi ülkelerin de ortak noktaları üniversite öğrencilerinin barınmasında konut çeşitliliği ve sosyal bütünleşmeye önem vermeleridir. Bu ülkelerde üniversite kampüslerinde yer alan barınma mekanlarının işletmesi ve öğrencilerin yönetiminde üniversiteler söz sahibidir. Üniversitelerin bir kısmı aynı disiplinde okuyan öğrencilerin bir arada kalmasını yararlı görürken, bir kısmı da farklı disiplin öğrencilerinin kaynaşmasını daha akilane bulmuştur (Eşidir 2017).

Tüm dünyada salgın hastalık, pandemi (Covid-19) sürecinde ise üniversite gençleri ailelerinin yanında ve ev ortamında çevrim içi ders almak zorunda kalmışlardır. ODTÜMİST bursiyeri ODTÜ öğrencileri ile web üzerinden yapılan ankette, pandemi sürecinde öğrencilerin %85'inin ailesinin yanında, %11'inin arkadaşları ile birlikte kaldıkları ev ortamında, %3'lük oranın ise yurt ortamında kaldıkları belirlenmiştir (odtümist.org 2020).

Özdemir (2013)'in Hacettepe Üniversitesi'nde farklı bölümlerdeki aile yanında yaşayan ve ailesinden ayrı yaşayan üniversite öğrencilerinin katılımıyla uygulanan anketlerde, ailesinden ayrı yaşayan üniversite öğrencilerinin, ailesinin yanında olanlara oranla daha

yüksek seviyede kaygı düzeyine sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Aynı araştırmada ailelerinden ayrı olan üniversite öğrencilerinin, ailesiyle beraber yaşayanlara göre algıladıkları sosyal destek düzeyi daha düşük seviyede olduğu belirlenmiştir.

Özer vd. (2010)'nin yaptıkları araştırmaya göre, üniversiteli her yüz gencin 48'i, öğrenci yurdunda yaşamının evde yaşama göre daha zorlukla geçirdiklerini belirtmiştir. 36 öğrenci ise, öğrenci yurtlarının evden daha güvenli olduğunu düşünmüyor. Bu araştırmada üniversite öğrencilerinin önemli çoğunluğu yurtlarda dahi kendilerini güvenli hissetmediklerini ifade etmişlerdir.

Arlı (2013)'nın KOÜ Karamürsel Meslek Yüksek Okulu öğrencileriyle gerçekleştirdiği araştırmada, yurttan kalan ve kiralık evde barınan üniversite öğrencileri, ortak öğrenci ortamının, bilgi paylaşmada, kişisel olgunlaşmalarında, insanları tanıyarak iyiyi ve kötüyü ayırt etme, güvenme ve kararlarını özgürce alabilme imkânı sağladığı için yaşantılarından memnun olduklarını belirtmiştir

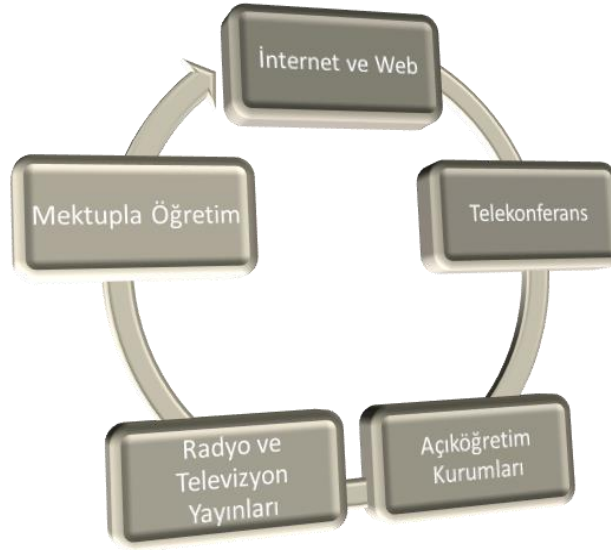
Cengiz vd. (2016)'nin Bartın Üniversitesi Beden eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencileriyle yaptığı araştırmada, aile yanında kalmayan üniversite öğrencilerinin, aile yanında kalarak üniversite öğrenim dönemlerini geçiren üniversite öğrencilerine göre stresle başa çıkmada daha başarılı oldukları tespit edilmiştir.

### **Uzaktan Eğitim**

Uzaktan eğitimin online eğitim ve zaman sınırlaması olmayan uzaktan eğitim olarak işleniş biçimleri bulunmaktadır. Online eğitim, yüz yüze eğitimde olduğu gibi öğrenci ve öğretmenin internet aracılığıyla sanal ortamda ders yapmasıdır. Uzaktan eğitim ise, eş zamansız olarak yani öğrenci ve öğretmenin sanal ortamda birada olmasına gerek kalmadan, zaman kavramını ortadan kaldıran, öğrencinin kendisinin planladığı şartlarda uygulandığı bir eğitimidir (Büyükkılınç 2020).

Günümüz de yaşanan hızlı teknolojiler özellikle bilgisayar ve internet kullanımı bilişim sektörünü de etkileyerek eğitim de yeni bir dönemin, yeni öğretim programlarının gelişmesinde önemli bir araç olmaktadır. Bu teknolojileri kullanan eğitim uzmanları, küresel eğitim modellerinin imkanlarından yararlanılması gerektiğini vurgulamıştır. Bu uygulamalardan en önemlisi "Uzaktan Eğitim" modelidir. İlk uygulamanın 1728 yılında posta ile gerçekleştirilen bu model, bugün için, kaliteli ve gelişmiş telekonferans ve internet araçlarıyla ön plandadır (Kıralı ve Alıcı 2016).

**Şekil 1:** Uzaktan Eğitim ve Gelişim Evresi.



**Kaynak:** (Kıralı ve Alcı 2016)

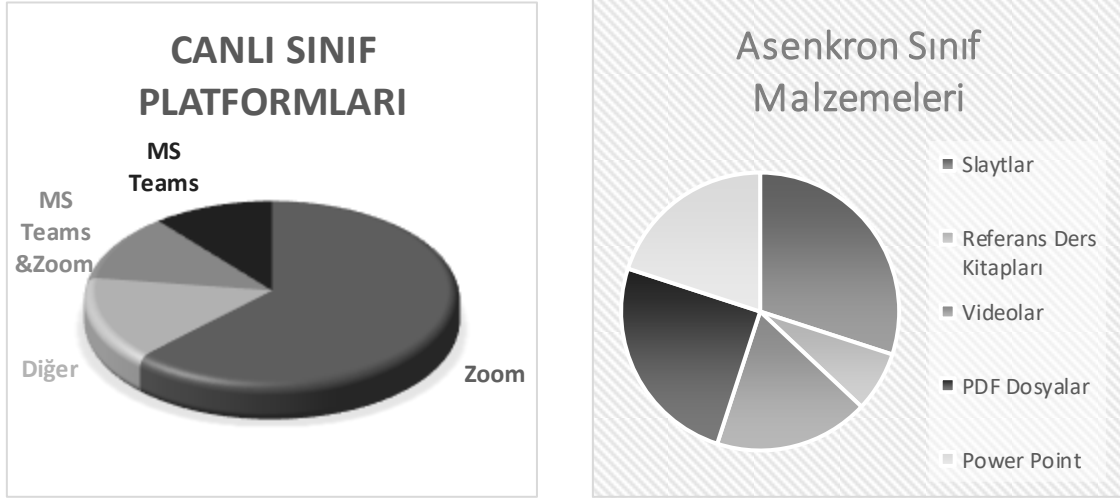
### **Covid-19, Uzaktan Eğitim ve Üniversite Öğrencileri**

Aniden gelişen salgın nedeniyle, 6 Nisan’da üniversitelerde başlayan çevrimiçi eğitimlerin planlanmamış olduğu için mükemmel olması elbette ki beklenemez. İyi bir eğitim planlanmış olmalıdır (Erkut 2020).

ABD’de bulunan bir üniversitede salgın döneminde üniversite öğrencilerine yönelik yapılan bir araştırmada, arkadaşlarıyla yüz yüze görüşmemenin bireyleri hayal kırıklığına uğrattığını, her gün ekrana bakmanın rahatsız edici olduğunu, içe kapanık öğrenciler için çevrimiçi ders almanın arkadaşlık kurmayı zorlaştırdığını ifade etmişlerdir. Aynı araştırmada üniversite öğrencileri, diğer sınıflarla sosyal gruplar kurduklarını, meslektaşlarıyla bağlantı kurduklarında mutlu olduklarını ve sanal etkinliklere katıldıklarını, fiziksel egzersizlerini de videolar sayesinde gerçekleştirdiklerini belirtmişlerdir. Öğrenciler, içinde buldukları durumu ve kuralları kabullenerek maske takmayı, sosyal mesafeyi korumayı uyguladıklarını ve çevrim içi ders almanın iyi bir deneyim olduğunu anlatmıştır (Mountz 2020).

Nepal’deki tıp fakültesi öğrencilerinin eğitimi için IT departmanlarının, tartışma ve çeşitli web seminerlerinin yürüterek web portallarını oluşturması, Nepal tıp eğitimi için yenilikçi bir adımın atılmasına katkıda bulunmuştur (Atreya ve Acharya 2020).

**Şekil 2:** Uzaktan Eğitim Materyalleri



**Kaynak:** (Sindiani vd. 2020).

Şekil 2’de Jordan University of Science and Technology (JUST) Tıp Fakültesinde uygulanan çevrimiçi derslerde kullanılan materyaller yer almaktadır. Öğrenciler canlı (eşzamanlı) ve Kayıtlı sınıflar (eş zamansız) olarak ders almıştır. Canlı derslerde en fazla Zoom ve MS Teams programları kullanılırken, eş zamansız olarak gerçekleştirilen derslerde ise PDF dosyalar ve slaytlar kaynak olarak kullanılmıştır (Sindiani vd. 2020).

Evden eğitim almak bireylerin daha fazla öz disiplinli motivasyon sahibi olması gerektirmektedir. Öğrencilerin yeni sistemle birlikte alışmaya çalıştıkları çevrimiçi dersler çalışma zorlukları da getirmektedir. Eğitimciler de bu dönemde öğrencilere çalışma materyallerini aşırı ödevlerle yükleyebilmektedir. Küresel düzeyde öğrencilerin üçte birinden fazlası %30,8’i çalışma yüklerinin azaldığını belirtmiştir. Avrupa ve Okyanusya’da öğrencilerin %58-59 oranında çalışma yüklerinin arttığını ifade ederken, Güney Amerika, Asya, Afrika ve Kuzey Amerika %54,7 oranında öğrencilerin çalışma yükünün azaldığı belirlenmiştir (Aristonik vd. 2020).

Türkiye’de pandemi nedeniyle örgün eğitime ara verilen 16 Mart 2020’yi takip eden dönemde bir aylık uzaktan eğitim dersleri alan öğrencilerle yapılan bir araştırmaya göre, erkek öğrencilerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin kız öğrencilere göre daha yüksek olduğu, covid-19 sürecinin öğrencilerin gelecekle ilgili endişelerini ve yalnızlık hissini arttırarak psikolojik dayanıklılığına negatif yönde etkilediği tespit edilmiştir (Çetin ve Anuk 2020).

Türkiye’deki üniversite öğrencilerinin pandemi dönemindeki sıkıntılarına yönelik çalışmada, uzaktan eğitim için bilgisayar ve internete ulaşmada sorun yaşadıklarını, özel

üniversite ders ücretlerini ödemekte zorluk çektiklerini ve bursların yetersiz kaldığını ifade etmişlerdir. Genel olarak öğrenciler, on-line eğitimlerin tekrar tekrar izlenebilmesi açısından memnun kaldıklarını, evde olmanın ve ödev yapmanın rahatlığını savunmuştur. Bir kısım öğrenci ise uzaktan eğitimin, örgün eğitime göre verimsiz olduğunu vurgulamıştır (Duygun 2020).

Altuntaş vd. (2020)'nin yaptıkları araştırmada ise, pandemi sürecinde verilen uzaktan eğitimin üniversite öğrencilerinin birbirleriyle olan sosyal ilişkileri geliştirmemesine rağmen, teknik olarak yeteneklerini geliştirdiği için uzaktan eğitimi yararlı bulduklarını ifade etmişlerdir.

Keskin vd. (2020)'nin salgın döneminde web tabanlı uygulamayla uzaktan eğitime devam eden üniversite öğrencileriyle yaptığı araştırmada, öğrencilerin %84,4'ü web tabanlı uzaktan eğitim uygulamasının yüz yüze eğitim gibi etkili bulmadıklarını fakat yarıdan fazla orandaki (%59,5) öğrenci ise web tabanlı uzaktan eğitimi alternatif bir çözüm yöntemi olarak değerlendirdiklerini belirlenmiştir.

Pandemi döneminde iyi yaşam şartlarına sahip olanlar, yani burslu ve işini kaybetmeyen öğrenciler, üniversite eğitimlerinin toplam maliyetlerini ödeyebilmiştir (Aristovik vd. 2020).

Covid-19 sürecinde sağlık hizmetlerinde de yeterli derecede yararlanabilmek için ekonomik gelire sahip olmanın önemli olduğu tespit edilmiştir (Ergül ve Yılmaz 2020).

### **Uzaktan Eğitim Yararları**

Uzaktan eğitimin yararları aşağıda sıralanmıştır (Demir 2020):

- ✓ Yüz yüze eğitim imkânına sahip olmayan bireylere erişim sağlar.
- ✓ Eğitim giderlerini ve maliyetlerini azaltır.
- ✓ Merkeziyetçi olma özelliğiyle teknolojik gelişmelerin hızlı aktarılarak eğitim kalitesini artırır.
- ✓ Kolay uygulanabilir ve sürdürülebilir olması.
- ✓ Farklı eğitim ihtiyaçları ve mevcut sistemin eksik kaldığı durumlarda yeni imkanlar ile kitle eğitimini sağlama yardımcı olur.
- ✓ Mevcut eğitimden yararlanamayan bireyler için yeni eğitim olanağı ve modeli sağlaması.



## Pandemi (Covid 19), Üniversite Öğrencileri ve Uzaktan Eğitim Deneyimi

- ✓ Dünyanın değişik ülkelerinde öğrenci ve eğitimcilerinin biraya gelerek iletişim kurmalarını fırsat tanınması.
- ✓ Uzaktan eğitim ile diğer ülkelerdeki üniversitelerin eğitim olanaklarından yararlanılmasını sağlamaktadır.

Tablo 1’de Covid-19 döneminde uzaktan eğitim ile ilgili yapılan literatür çalışmaları yer almaktadır. Uzaktan eğitimin daha fazla geliştirilmesi amacıyla uzmanlar şu görüşleri öne sürmüştür (Arriaga, Gonzales ve Palmer 2020):

- Kullanılacak olan eğitim platformları standartlaştırılmalıdır. Eğitim eş zamansız olarak gerçekleşebilir.
- Oluşturulan öğretme-öğrenme sürecinde ve iletişim teknolojisi kullanımında öğrencilerin kendi aralarında be kendi kendilerine öğrenmelerine destek olunmalı.
- Eğitim platformuna öğrencilerin erişimini kolaylaştırarak onları üniversitenin bir parçası olarak hissetmelerini sağlayın.
- Öğretim materyalleri için öğretici ve uzmanlara daha fazla materyal sağlayın.

**Tablo 1:** Covid- 19, Uzaktan Eğitim ve Üniversiteler ile İlgili Literatür Çalışmaları

Başlık	Yazar	Yıl	Sonuç
“Challenges of online medical education in Pakistan during covid-19 pandemic”	Farooq vd.	2020	Kurumlar e-öğrenme standartlarını iyileştirme amaçlı BT departmanlarına, yazılım ve teknoloji araçlarına yatırım yapmalıdır.
“Digital transformation of everyday life-How COVID_19 pandemic transformed the basic education of the young generation and why information management research should care”	Livari vd.	2020	Eğitimin dijital dönüşümünde gençlerin bu süreci yönetmelerinde nasıl güçlendirileceği düşünülmelidir.
“Distant virtual medical education during COVID-19: Half a loaf of bread “	Atreya vd.	2020	Klinik eğitim tıp eğitimi için önemlidir. Küresel krizde çevrimiçi eğitimin eksikleri yenilikçi modellerle desteklenebilir.
“Distant teaching: A way to face COVID-19 pandemic in a Public University”	Arriaga, vd.	2020	Uzaktan eğitim modalitesinde profesyonel uygulamaları gerçekleştirmek için kurumların yeni ivmeden yararlanarak planlar oluşturmalıdır.

‘‘Exploring the critical challenges and factors influencing the E-learning system usage during COVID-19 pandemic’’	Almaiah vd.	2020	Değişim ve yönetim sorunu, teknik sorun ve finansal destek e- öğrenme sürecini engelleyen sorunlardır.
--	-------------	------	--

Araştırma sonucunda, uzaktan eğitimin öğrenci ve eğiticiler için öğretim materyallerine erişimi kolaylaştırdığı belirlenmiştir. Aynı zamanda eğitimde seyahat kaynağı kullanımını ve diğer masrafların azalmasını sağlamıştır. Derslerin kaydedilmesi, istenilen zamanda tekrar takip edilmesi, öğrencilerin kendi kendilerini yönetecek duruma gelmesini sağlamıştır (Mukhtar, Javed, Arooj ve Sethi 2020). Çevrimiçi dersler, öğrencilerin kampüse gelme gibi zorunluluğu olmadığından derse katılımı kolaylaştırarak eğitime katılımında artış sağlamaktadır (Karalis ve Raikou 2020).

### SONUÇ

Tüm dünyada dalga dalga yayılan ve ne zaman sona ereceği halen öngörülemeyen salgın sürecinden en fazla etkilenen üyelerin en başında hiç şüphesiz üniversite gençliği olmuştur. Sosyal izolasyona tabi olmaları ve arkadaşlık ilişkilerini tamamen sanal ortamda yaşamak zorunda kalmaları genç bireylerin birçok sorun yaşamalarına neden olmuştur. Bu dönemde yaşanan olumsuz ekonomik gelişmeler nedeniyle aile büyükleri işlerini kaybederek çocuklarının eğitim masraflarını karşılayamaz hale gelmiştir. Bu noktada hem eğitimin hem de iş yaşamının sürdürülmesinin ve uzaktan eğitimin avantajını ortaya çıkarmaktadır.

Koronavirüs sonrasında yaşanacak işsizlik oranlarının artması olasılığı da göz önünde bulundurularak hem eğitim hem de iş yaşamını bir arada yürütme imkânı tanıyan uzaktan eğitimin önemi ve yararları da ön plana çıkmıştır.

Üniversite öğrencilerine yükseköğretim programlarında yer alan teorik derslerin uzaktan eğitimle sağlanarak, zaman ve mekân ayrımı yapılmadan eğitim verilebilir (Kırali ve Alcı 2016).

Covid-19 salgınında en çok konuşulan konu, yüz yüze eğitim ve uzaktan eğitim ile ilgili yapılan karşılaştırmalar olmuştur. Esas husus, üniversitelerin eğitimin öğrenciye aktarılmasındaki kalite güvencesinin sağlanmış olmasıdır (Bozkurt 2020).

Karadağ vd. (2020)'nin 111'i devlet ve 52'si vakıf üniversitesinde yaptığı araştırmaya göre, öğrenim gören lisans öğrencilerinin %63'lük bir kısmının evlerinde internet bağlantısı olduğu, %64'nün uzaktan eğitimde bilgisayar ya da tablet kullandığını, %32'si akıllı cep

telefonuyla erişim sağladığını, %23'lük kısmı da uzaktan eğitimlerini devam ettiremediklerini belirtmiştir.

Bu süreçte bilgisayar ve internet erişiminin önemi de daha da artmıştır. Pandemi sürecinin de uzun süre daha devam edebileceği göz önünde bulundurularak, üniversite öğrencilerinin bilgisayar ve diğer materyal eksikliğinin üniversiteler tarafından tespit edilerek ileriye yönelik olarak alt yapı ve erişim sorunlarının giderilmesi de önemlidir. Üniversitelerin kalıcı olarak daha kaliteli çevrimiçi sosyal platformlar oluşturarak öğrencileri ile iletişim ve bilgi paylaşımı sağlaması gerekmektedir.

Amerikalı iletişim şirketi Zoom'un CEO'su Moseley (2021)'e göre, covid-19 sürecinde başlayan eğitim sistemi hibrit model, pandemi sonrasında da kalıcı olarak devam edecektir. Bu nedenle kurumlar hibrit ortamlar için gündemini hazırlıklı tutmalıdır. Uygulamalı derslerin kampüs ortamında, teorik derslerin ise uzaktan eğitim modeliyle sağlanması, öğrencilerin zengin eğitim materyalleriyle elde ettiği bilgiyi uygulamada sergilemesine yardımcı olacaktır.

Üniversitelerin eğitim ve öğretim faaliyetlerini kalıcı olarak ve sistematik bir şekilde uzaktan eğitim modeliyle uygulamasının, üniversite öğrencilerinin üretim süreçlerinde ve çalışma yaşamında yer almasında fırsat yaratıcı etkisi olabilir.

## KAYNAKÇA

Acaroğlu, H., Güllü, M., Seçilmiş, C. (2018). Üniversite Öğrencilerinin Harcama Eğilimleri ve Bölge Ekonomisi ile Ekonomik İlişkileri: Eskişehir Örneği. *Ege Akademik Bakış*, 18(3), 507-520.

Almaiah, M. A., Khasawneh, A. A., Althunibat, A. (2020). Exploring the critical challenges and factors influencing the E- learning system usage during COVID-19 pandemic. *Education and Information Technologies*, 25, 5261-5280.

Altuntaş, Y. E., Başaran, M., Özeke, B., Yılmaz, H. (2020). Covid-19 Pandemisi Sürecinde Üniversite Öğrencilerinin Yüksek Öğretim Kurumlarının Uzaktan Eğitime Yönelik Stratejilerine ve Öğrenme Deneyimlerine İlişkin Algı Düzeyleri. *Uluslararası Halkla İlişkiler ve Reklam Çalışmaları Dergisi*. 3(2).

Aristovnik, A., Kerzic, D., Ravselj, D., Tomazevic, N., Umek, L. (2020). Impacts of the COVID-19 pandemic on life of higher education students: A global perspective. *Sustainability*, 12.

Arlı, E. (2013). Barınma Yerinin Üniversite Öğrencilerinin Kişisel ve Sosyal Gelişim ve Akademik Başarı Üzerindeki Etkilerinin Odak Grup Görüşmesi ile İncelenmesi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 3(2). 173-178.

Arriaga, P. M. A., Gonzales, M. F. L., Palmer, V. A. C. M. (2020). Distant Teaching: A Way To Face COVID-19 Pandemic In A Public University. *European Journal of Education*, 3(3).

Arslan, F. (2016). Üniversite Öğrencilerinin Şehirle Kurduğu Ekonomik ve Sosyal İlişkilerden Memnuniyet Analizi: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Örneği. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(4), 1103-1120.

Atreya, A., Acharya, J. (2020). Distant Virtual Medical Education During COVID-19: Half A Loaf Of Bread. Wiley Public Health Emergency Collection.

Aucejo, M. E., French, J., Araya, U. P. M., Zafar, B. (2020). The Impact Of COVID-19 On Student Experiences And Expectations: Evidence From A Survey. *Journal of Public Economics*, 191.

Bozkurt, A. (2020). Koronavirüs (Covid-19) Pandemi Süreci ve Pandemi Sonrası Dünyada Eğitime Yönelik Değerlendirmeler: Yeni Normal ve Yeni Eğitim Paradigması. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(3), 112-142.

Büyükkılınç, Y. (2020, 1 Ocak). *Uzaktan Eğitim Nedir? Uzaktan Eğitimin Faydaları Nelerdir?* <https://istanbulbogazicienstitu.com/>

Cengiz, R., Serdar, E., Donuk, B. (2016). Aile Yanında ve Ailesinden Ayrı Yaşayan Üniversite Öğrencilerinin Stresle Başa Çıkma Tarzlarının Karşılaştırılması. *International Journal of Social Sciences and Education Resesarch*, 2(3).

Cüceloğlu, D. (2017). *İnsan ve Davranış*. 35. Basım. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Çelen, N. (2011). *Ergenlik ve Genç Yetişkinlik*. İstanbul: Papatya Yayıncılık Eğitim.

Çetin, C., Anuk, Ö. (2020). Covid-19 Pandemi Sürecinde Yalnızlık ve Psikolojik Dayanıklılık: Bir Kamu Üniversitesi Öğrencileri Örnekleme. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(5), 170-189.

Demir, K. (2020, 3 Ekim). Uzaktan Eğitim Nedir, Avantajları ve Dezavantajları Nelerdir? <https://www.sektorumdergisi.com/uzaktan-egitim-nedir-avantajlari-ve-dezavantajlari-nelerdir/>

Duygun, M. (2020, 13 Kasım). *Üniversite Öğrencileri Uzaktan Eğitimi Verimsiz Buluyor*. <https://haberuskudar.com/>.

Ergül, B., Yılmaz, V. (2020). Covid-19 Salgını Süresince Aile İçi İlişkilerin Doğrulayıcı Faktör Analizi ile İncelenmesi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (Özel Sayı), 38-51.

Erkut, E. (2020). Covid-19 Sonrası Yükseköğretim. *Yükseköğretim Dergisi*, 10(2). 125-133.

Eryılmaz, A. (2018). Psikolojik Sorunlara Müdahale ve Kendi Kendine Yardım Kitabı. 3. Baskı. Ankara: Pegem Akademi.

Eşidir, Y. (2017). Yükseköğretimde Barınma Politikalarının Değerlendirilmesi ve Türkiye İçin Öneriler. (Uzmanlık Tezi). T. C. Kalkınma Bakanlığı. Sosyal Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü.

Farooq, F., Rathore, A. F., Mansoor N. (2020). Challenges Of Online Medical Education In Pakistan During Covid-19 Pandemic. *Journal of the Collage of Physicians and Surgeons Pakistan*, 30, 567-569.

Gider (2018, 12 Ocak). *Üniversitelerin Yüzde 35,8'i İşte Çalışıyor*. <http://gencisci.org/>.

İstanbul ODTÜ Mezunları Derneği. (2020, 10 Mayıs). *Covid-19 Süreci Uzaktan Eğitim Değerlendirme Araştırması*. <https://odtumist.org/>.

Kalyoncuoğlu, Y. (2020, 15 Aralık). *Yükseköğretimdeki Öğrenci Sayısı 8 Milyonu Buldu*. <https://www.aa.com.tr>.

Karadağ, E., Yücel, C. (2020). Yeni Tip Koronavirüs Pandemisi Döneminde Üniversitelerde Uzaktan Eğitim: Lisans Öğrencileri Kapsamında Bir Değerlendirme Çalışması. *Yükseköğretim Dergisi*, 10(2), 181-192.

Karalis, T., Raikou, N. (2020). Teaching At The Times Of COVID-19: Inferences and Implications For Higher Education Pedagogy. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 10(5), 479-493.

Keskin, M., Kaya, Ö. D. (2020). Covid-19 Sürecinde Öğrencilerin Web Tabanlı Uzaktan Eğitime Yönelik Geri Bildirimlerinin Değerlendirilmesi. *İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 5(2), 59-67.

Kıralı, N. F., Alcı, B. (2016). Üniversite Öğrencilerinin Uzaktan Eğitim Algısına İlişkin Görüşleri. *İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi*, 30, 55-83.

Kör, H., Çataloğlu, E., Erbay, H. (2013). Uzaktan ve Örgün Eğitimin Öğrenci Başarısı Üzerine Etkisinin Araştırılması. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 12(2), 267-279.

Mountz, A. (2020, 12 Ekim). *What's student life like during a pandemic*. <https://news.psu.edu/story/>

Moseley, H. (2021, 14 Ocak). *Zoom CIO'sundan 2021 Öngörülleri*. <https://www.newyorkbs.com/>

Mukhtar, K., Javed, K., Arooj, M., Sethi, A. (2020). Advantages Limitations And Recommendations Or Online Learning During Covid-19 Pandemic Era. *Pakistan Journal of Medical Sciences*, 36 COVID19-S4), 27-31.

Özdemir, İ. (2013). Aile Yanında Yaşayan ve Ailesinden Ayrı Yaşayan Üniversite Öğrencilerinin Algılanan Sosyal Destek, Stresle Başa Çıkma Tarzları, Kaygı Düzeyleri ve Psikolojik Belirtiler Açısından Karşılaştırılması. (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversite/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Özer, S. B., Kurtaran, Y. (2010). Gençlik Çalışmaları Birimi Araştırma Projesi: Gençler ve Barınma. Gençlik Çalışmaları Araştırma Raporları. İstanbul Bilgi Üniversitesi.

Santrock, J. W. (2017). *Yaşam Boyu Gelişim. Gelişim Psikolojisi*. G. Yüksel (Çev.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Sindiani, M. A., Obeidat, N., Alshdaifat, E., Elsalem, L., Alwani, M. M., Rawashded, H. Fares, S. A., Alalawne, T., Tawalbeh, I. L. (2020). Distance Education During The COVID-19 Outbreak: A Cross-Sectional Study Among Medical Students İn North Of Jordan. *Annals of Medicine and Surgery*, 59, 186-194.

Toplum Gönüllüleri Vakfı. (2020, 10 Aralık). *Koronavirüs Pandemi Süreci ve Gençlerin İhtiyaçlarının Araştırılması*. <https://www.tog.org.tr/>.

UniBilgi. *Kyk Yurtlarında Kaç Öğrenci Var?* <https://www.unibilgi.net/kyk-yurtlarinda-kac-ogrenci-var/>.

Yenel, A. (2018, 6 Eylül). *Çocuğunu Okutmak İsteyen Aileler İçin Bu Bütçe Şart*. <https://www.haberturk.com/turkiye-de-universite-okumanin-maliyeti-ne-kadar-2132434-ekonomi>.

